

УДК 002.1-791:791.53-049.34(510)

І Цзя

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ КІНОДОКУМЕНТІВ У ФІЛЬМОТЕКАХ КНР

У статті наголошується, що аудіовізуальна спадщина потребує посиленних заходів щодо забезпечення її збереження. Визначається сутність процесу збереження кінодокументів. Розглянуто термінологічний апарат у цій галузі. Проаналізовано досвід фільмотек КНР (дослідницького центру китайського кіномистецтва «Кіноархів Китаю», Кіноархіву Гонконгу, Кіноархіву Шанхаю) зі збереження кінодокументів. Окреслені проблеми, що пов'язані з реалізацією цього напрямку діяльності.

Ключові слова: кінодокумент, збереження, дигіталізація, реставрація, кінематографічна спадщина, дослідницький центр китайського кіномистецтва «Кіноархів Китаю», Кіноархів Гонконгу, Кіноархів Шанхаю.

И Цзя

ПРОБЛЕМЫ СОХРАНЕНИЯ КИНОДОКУМЕНТОВ В ФИЛЬМОТЕКАХ КНР

В статье отмечается, что аудиовизуальное наследие требует усиленных мер по обеспечению его сохранности. Определяется сущность процесса сохранения кинодокументов. Рассмотрен терминологический аппарат в этой области. Проанализирован опыт фильмотек КНР (исследовательского центра китайского киноискусства «Киноархив Китая», Киноархива Гонконга, Киноархива Шанхая) по сохранению кинодокументов. Обозначены проблемы, связанные с реализацией этого направления деятельности.

Ключевые слова: кинодокумент, хранение, дигитализация, реставрация, кинематографическое наследие, исследовательский центр китайского киноискусства «Киноархив Китая», киноархив Гонконга, киноархив Шанхая.

Yi Jia

PROBLEMS OF PRESERVATION OF FILM DOCUMENTS IN THE FILM ARCHIVES OF THE PRC

The article notes that the audiovisual heritage needs to strengthen measures to ensure its safety. It defines the essence of process of film documents conservation. There is considered terminological system in this area. The experience of China's film libraries (research center of Chinese film art «China Film Archive», the Hong Kong Film Archive, the Shanghai Film Archive) to preserve film documents is analyzed. The problems associated with the implementation of this activity are regarded.

Keywords: film document, preservation, digitalization, restoration, cinematographic heritage, a research center of Chinese film art «China Film Archive», Hong Kong Film Archive, Film Archive of Shanghai.

За різними оцінками фахівців, експертів і міжнародних організацій, уся аудіовізуальна спадщина може бути втрачена в найближчі 15-20 років. Середня ж «виживаність» кінофільмів за весь період розвитку кінематографа становила 10%. Наприклад, з усього кінематографічного спадку США до 1950 р. збереглася тільки половина [1; 6]. Ці факти є

красномовним свідченням необхідності посиленних заходів щодо забезпечення збереження кінодокументів.

На необхідність збереження кінодокументів уперше на міжнародному рівні було звернено увагу в Рекомендаціях про охорону і збереження рухомих зображень від 27 жовтня 1980 р. У цьому документі відзначалася

їхня важлива роль у культурній спадщині та зазначалося, «що у зв'язку з характером свого матеріального носія та різними методами фіксації рухомі зображення надзвичайно вразливі й повинні зберігатися в специфічних технічних умовах...» [3]. На важливість у забезпеченні збереження було звернуто увагу і в Європейській конвенції про захист аудіовізуальної спадщини 2001 р, метою якої «є забезпечення охорони європейської аудіовізуальної спадщини та гарантія її визнання формою мистецтва і способом реєстрації нашого минулого шляхом збору, збереження та надання доступу до кінематографічного матеріалу для культурних, наукових і дослідницьких цілей в інтересах суспільства» [10]. Конвенція передбачає, що всі сторони, які приєдналися до неї, призначають одну або більше архівних установ, чийм завданням стане гарантія збереження, документування, відновлення та надання доступу до депонованого кінематографічного матеріалу.

Із появою цифрового кінематографа, а також цифрових копій кінодокументів на плівковому носіїві, актуальним стало питання збереження цифрової спадщини, що знайшло відображення в ухваленій 2003 р. ЮНЕСКО «Хартії про збереження цифрової спадщини» [5]. На сьогоднішній день проблема збереження аудіовізуальної спадщини, в т. ч. і кінодокументів, займає одне з центральних місць серед обговорення питань, пов'язаних з аудіовізуальним архівуванням, про що свідчать численні публікації, присвячені цьому питанню. Серед авторів, які приділяли увагу питанню збереження кінодокументів, слід назвати Р. Едмондса, Т. Ємельянову, І. Асфандіарову, Л. Андреєву, М.-П. Майєра та ін. Водночас, досвід фільмотек КНР зі збереження кінематографічної спадщини не узагальнено в наукових публікаціях.

Мета статті – аналіз досвіду фільмотек КНР зі збереження кінодокументів та окреслення проблем, що пов'язані з реалізацією цього напрямку діяльності.

Р. Едмондс визначає збереження як сукупність заходів, необхідних для забезпечення постійної – вічної доступності аудіовізуального документа в його максимальній цілісності (дане визначення наводиться і в Програмі

«Пам'ять світу»). Він вважає, що це охоплює цілу низку процесів, принципів, відносин, засобів і дій, що включають консервацію та відновлення носіїв, реконструкцію первісної версії, копіювання та обробку візуального та/або звукового змісту, технічне обслуговування носіїв у відповідних умовах зберігання, зберігання або емуляцію застарілих технологій, обладнання та середовищ відображення, дослідження та збір інформації з метою забезпечення цієї діяльності. Р. Едмондс наполягає, що неприпустимо розуміти збереження як простий синонім копіювання або дублювання, коли створення нової копії з носія, якому загрожує зникнення, представляється підсумком процесу, в той час, коли, фактично, це – тільки початок. На його думку, збереження являє собою не дискретний процес, а передусім нескінченне завдання менеджменту [9].

Термінологічний апарат у галузі збереження включає низку базових понять, що описують зазначену процедуру. До них відноситься: реставрація (*restoration*) – процес заповнення втрати, пошкодження, деградації творів мистецтва, зображення, артефакту, і повернення його в початковий стан; конверсія (*conversion*), що припускає переклад документа з аналогової форми в цифрову; відновлення (*refreshing*) – копіювання документа на аналогічний тип носія з метою запобігання втрати документа як цифрового, так і аналогового, через руйнування вихідного носія; переміщення (*migration*), що має своєю метою поліпшення цифрового файлу завдяки збереженню його за допомогою нової версії програми, в якій він був створений, або за допомогою іншої програми, яка є більш сучасною; емуляція (*emulation*) – створення програмного забезпечення, що моделює застаріле обладнання та програми, з метою відтворення цифрових документів у застарілих форматах шляхом імітації використання старих версій обладнання та програмного забезпечення; консервація (*conservation*) – необхідні заходи технічного характеру для запобігання зносу оригіналу [4; 12].

Слід враховувати той факт, що кінодокументи на сьогоднішній день представлені двома типами: аналоговими та дискретними, а кожен із них представлений досить широким розмаїттям форматів. Особливістю будь-

яких аудіовізуальних носіїв, у т. ч. і кінодокументів, є їхнє швидке старіння. Тобто навіть у тому випадку, якщо носій залишається в гарному стані, технологія відтворення, від якої залежить доступ до них, може бути втрачена. Тому забезпечити збереження кінодокумента, як і будь-якого іншого аудіовізуального документа, можна тільки за умови регулярного копіювання з одного носія на інший. Однак даний процес на практиці здійснити нелегко, найчастіше це пов'язано з непоправними втратами або спотвореннями. Тому поряд із перекладом в інші формати застосовуються консервативні методи збереження, покликані якомога довше продовжити життя кінодокумента на оригінальному носіїві. До того ж, слід враховувати той факт, що при перекладі в цифровий формат є загроза свідомого спотворення змісту, на що звертається увага в Програмі «Пам'ять світу» [9].

А тому правильним є рішення про співіснування двох стратегій: створення доступних копій у цифрових форматах з одночасним підтриманням технологій доступу та забезпеченням збереженості носіїв у застарілих форматах. Р. Едмондс наводить численні приклади того, як формат впливав на зміст, а зміна формату призводила до спотворення змісту [9]. Водночас очевидно, що умовами доступу на сьогоднішній день може стати лише створення цифрових копій. Тому проблема збереження кінодокументів, як і інших аудіовізуальних документів, у сучасних умовах вирішується в двох основних, які взаємодоповнюють один одного, напрямках:

- збереження в оригінальному форматі;
- переведення в цифровий формат із подальшим збереженням цифрової копії.

І якщо на другий напрямок на початку покладалися великі надії, то зараз стало очевидним, що «остаточного» формату не існує. Це пов'язано зі швидким процесом зміни поколінь цифрових носіїв та програмного забезпечення. За сучасними оцінками, проблема міграції цифрових даних виникатиме кожні 5-10 років. Тому в даний момент фахівці активно обговорюють проблеми, пов'язані з дигіталізацією, що стосуються правових, організаційно-управлінських, фінансових, методичних, технологічних і навіть філософських аспектів [7; 11; 14; 15].

Цілеспрямовану ж діяльність зі збереження кінодокументів здійснюють архіви, і насамперед, аудіовізуальні. Саме в них створені всі умови як для консервування оригінальних носіїв і підтримки технологій доступу до них, так і для їхнього оцифрування та подальшого збереження у вигляді цифрових копій. Активну роботу в цьому напрямі зараз проводять фільмотеки КНР.

Слід відзначити, що Китай нині переживає підйом у кіноіндустрії. Виявляється це й у підвищеній увазі до забутих кіношедеврів. У культурній еліті китайського суспільства активно порушується питання про актуалізацію скарбів національної кінематографії. Покази таких «повернутих» фільмів стають подією [18].

У структурі фільмотек КНР, які представляють усю збережену китайську кінематографічну спадщину та кінематограф зарубіжних країн (дослідний центр китайського кіномистецтва «Кіноархів Китаю», Кіноархів Гонконгу, Кіноархів Шанхаю), є відділи, що відповідають за її збереження [8; 13; 16]. Діяльність фільмотек у сфері забезпечення збереження документів відображена на сайтах. У своїй роботі кіноархіви керуються рекомендаціями Міжнародної федерації кіноархівів (FIAF), яка приділяє велику увагу проблемі збереження кінодокументів.

Найдавніша китайська фільмотека «Кіноархів Китаю» (1958 р.) розпочала діяльність із забезпечення збереження з перших років свого існування, оскільки фільми, що потрапили до її колекції, зберігалися в неналежних умовах на складах кіностудій. До того ж, перш ніж потрапити в архів, вони часто демонструвалися, тому механічний знос плівки був дуже високий. Потрапивши в архів, вони були очищені від бруду і цвілі, і їм був забезпечений належний температурно-вологісний режим. Такі заходи забезпечили те, що фільми навіть 1960-х рр. на сьогоднішній день знаходяться в прийнятному стані. Водночас третина всієї колекції кіноархіву – це фільми до 1949 р., які потребують особливої уваги, і продовжити їм життя можуть тільки реставраційні та відновлювальні роботи. Цілеспрямованою ж діяльністю з відновлення «Кіноархів Китаю» зайнявся з початку 70-х рр. У 70-80-і рр. кінофільми, що були зняті в 30-40-і рр. на плівці з нітратцелюлози,

яка є пожежонебезпечною, переносилися на безпечну ацетатну кіноплівку. У 90-і рр. архів зайнявся конверсією. Зараз «Кіноархів Китаю» планує оцифрувати майже 5 тис. кінофільмів і кінофрагментів [2; 8; 17; 18].

Слід враховувати той факт, що процес реставрації займає великий проміжок часу (від кількох місяців до року), вимагає дорогого устаткування, висококваліфікованих фахівців (ряд університетів КНР пропонує навчання за спеціальністю «Реставрація кіноматеріалів») і великих грошових витрат. Наприклад, вартість відновлення мультфільму «Білосніжка» в США становила майже \$3 млн. У середньому ж відновлення одного китайського кінофільму становить \$47 тис., середній же міжнародний показник – \$80 тис. [2].

Суттєво полегшила процедуру реставрації поява цифрових копій. Оскільки оригінальний носій є національним надбанням, він не повинен піддаватися додатковому ризику, тому всі реставраційні роботи проводяться з його цифровою копією. Реставратор повинен мати не тільки комп'ютерні навички, але й розуміти кіномистецтво, специфіку кінозйомок минулих років, консультиватися у своїй роботі з істориками кіно, режисерами, акторами. Проблемою є те, що в деяких кінофільмах можуть бути втрачені фрагменти, а загальноприйнята методика реставраційних робіт у Китаї ще не сформувалася, тому реставратор сам приймає рішення – залишити фільм у такому вигляді, як він дійшов до нашого часу, або компенсувати втрачені шматки новими.

Проблема ж фінансування повинна вирішуватися з урахуванням зарубіжного досвіду. У світі вже навчилися робити успішні культурологічні проекти з відновлення старих фільмів. Якщо в КНР відновлені фільми демонструються в кінотеатрах невеликих міст і сіл за символічну плату, а у великих містах взагалі не показуються, то в європейських країнах поширеною є практика демонстрацій таких фільмів на телебаченні або в широкому кінопрокаті. Ще одним рішенням проблеми може бути залучення спонсорів. Наприклад, в Італії виробники світових брендів охоче фінансують роботи з реставрації кіношедеврів, забезпечуючи собі тим самим престижну рекламу, оскільки їхній торговий бренд асоцію-

ватиметься з національною культурною спадщиною. У цьому зв'язку «Кіноархів Китаю» приділяє велику увагу комерційному боку збереження кінематографічної спадщини, активно рекламуючи необхідність даної діяльності та популяризуючи її [2].

На сайті «Кіноархіву Китаю» у вигляді запитань і відповідей розкриваються основні проблеми забезпечення збереження, описується поетапно процедура реставрації та переводу на цифрові носії. Крім того, представлена діяльність двох сховищ, Пекінського і Сіаньського. Зокрема, вказується, що в Пекінському сховищі знаходяться 16 600 кінодокументів, а також різного роду документи на паперових носіях, що мають відношення до кінематографічного процесу (сценарії, ескізи, афіші, постери, книги, періодичні видання). Зазначено температурно-вологісний режим у сховищі: температура $-10^{\circ}\text{C} \pm 1$, відносна вологість $-35\% \pm 5\%$, що відповідає міжнародним нормам і дозволяє забезпечити збереження фонду протягом тривалого часу. На сайті представлені фотографії, що демонструють умови зберігання: спеціально пристосовані металеві стелажі для коробок з кіноплівками і цифровими носіями, а також обладнання для зберігання друкованої продукції великих форматів (афіш, плакатів, постерів).

У сховищі м. Сіань розміщуються лише кінодокументи на плівкових носіях (13 900 одиниць зберігання, що відносяться до вітчизняного кінематографа, і 5 100 одиниць зберігання, що відносяться до зарубіжного кінематографа). У функції сховища входить збір, постійне зберігання, технічне обслуговування, реставрація та копіювання плівкового матеріалу. Від 1975 р. до 1984 р. тут проводилася велика робота з перекладу кінофільмів, знятих на нітратній плівці, на ацетатну як більш безпечну.

У цьому сховищі знаходяться найранніші китайські кінострічки, починаючи з 1920 р. Колекція включає також унікальні історичні кінодокументи. А зібрання іноземних фільмів представляє світовий кінематограф з 1912 р. До зберігання фонду кінодокументів у Сіані пред'являються особливі вимоги, оскільки багато з експонатів збереглися тільки в одному екземплярі та представляють собою

реліквії світового та національного кінематографа. Тому установа займається і науково-дослідною роботою в галузі забезпечення збереження, щоб продовжити життя безцінним експонатам на тому матеріалі, на якому вони були створені спочатку.

Із метою забезпечення зберігання у сховищі підтримується температурно-вологісний режим з урахуванням особливостей плівкового матеріалу: для ацетатних плівок температура $+10^{\circ}\text{C} \pm 1$, відносна вологість $45\% \pm 5$; для нітратних плівок температура $+5^{\circ}\text{C} \pm 1$, відносна вологість $45\% \pm 5$; для кольорових плівок $-5^{\circ}\text{C} \pm 1$, відносна вологість $65\% \pm 5\%$. У шести будівлях сховища підтримка температурно-вологісного режим здійснюється за допомогою автоматизованої системи управління [8].

Діяльність щодо забезпечення збереження виділено також на сайті Кіноархіву Гонконгу. Там міститься інформація, що розкриває функції відділу зберігання, які полягають у відновленні пошкоджених кінострічок і підтримці режимів, здатних забезпечити тривале зберігання як кінодокументів, так і документів на паперових носіях, що мають відношення до кінематографічної спадщини. Вказується, що сховище є одним із кращих в Азії. Завдяки спеціальному обладнанню, що включає унікальну систему кондиціонування з антикислотним захистом, підтримується температура $+4^{\circ}\text{C}$ і відносна вологість 30%. Ці умови дають можливість колекції на целулоїдній плівці, що включає більше 6 тис. рулонів, зберігатися протягом 100 років і більше. Також на сайті повністю описана та проілюстрована процедура перевірки і реставрації плівки перед тим, як відправити її на зберігання. Ефективність цих заходів підтверджують наведені кадри, що демонструють якість зображення на кіноплівці до реставрації і після. Звернення відділу зберігання до відвідувачів сайту містить і пояснення змісту консервації та реставрації. У ньому вказується, що рушійне зображення є частиною вітчизняної культурної спадщини, але, на жаль, носії схильні до старіння й їхнє існування не може бути вічним. Тому збереження в архівному контексті полягає у зведенні погіршення носія до мінімуму при одночасному перенесенні змісту

на більш стабільний носій. Архів керується рекомендаціями FIAF, згідно з якими необхідно дублювати для кожного відновленого фільму набір негативу фільму і фонограми та зберігати позитив. Тільки в такому випадку фільм вважається надійно збереженим. Вказується, що незважаючи на появу цифрових носіїв, традиційні фотохімічні технології мають свої сильні сторони щодо якості зображення та надійності, тому застосовуються для забезпечення збереження як переведення на цифровий носій, так і на плівку. Вказується, що колектив у своїй роботі дотримується принципів кодексу етики архівіста в забезпеченні збереження документів.

Цікавим у плані популяризації збереження є те, що серед матеріалів довідкового характеру на сайті представлені «Історії збереження» – реальні розповіді про порятункові чи іншого кінематографічного шедевра. Таке представлення матеріалу на сайті позиціонує фільмотеку як установу, що піклується про збереження культурної спадщини, привертаючи тим самим увагу громадськості та держави до проблеми збереження [13].

Виходячи з того, що підтримка такого температурно-вологісного режиму є дуже енергозатратною і вимагає великих фінансових витрат, не всі архіви КНР, де зберігаються кінодокументи, можуть забезпечити належні умови зберігання. Періодично кінематографічна громадськість б'є на сполох у зв'язку з загрозою втрати тих чи інших зібрань. Нещодавно з'ясувалося, що в Шанхайському кіноархіві в найближчі 10 років може бути втрачено 4 тис. одиниць кінодокументів через незадовільні умови зберігання [6].

Таким чином, фільмотеки КНР, залежно від свого статусу, функцій, фінансових можливостей, комплексно підходять до забезпечення збереження кінодокументів, вирішуючи при цьому цілу низку організаційних, фінансових, технічних, технологічних та науково-дослідних питань. Перспективою подальших досліджень є вивчення досвіду інших соціальних інститутів КНР із реалізації цього напрямку діяльності.

Використані джерела

1. Ємельянова Т. Проблемы архивного зберігання оцифрованных аудиовизуальных документов / Т. Ємельянова // Студії з архівної справи та документознавства . – К., 2012. – Т. 20. – С. 161-165.
2. Михайлова Н. Любителям старого китайского кино [Електрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.gbtimes.com/zhizn/lyubitelyam-starogo-kitayskogo-kino>. – Название с экрана.
3. Рекомендации об охране и сохранении движущихся изображений от 27 октября 1980 г. [Електрон. ресурс]. – Режим доступа : www.docs.cntd.ru. – Название с экрана.
4. Руководство по аудиовизуальным и мультимедийным документам для библиотек и других организаций / By Bruce Royan, Monika Cremer et al for the IFLA Audiovisual and Multimedia Section; Translation by Kirill Kolosov. – The Hague, IFLA Headquarters, 2005. – 20 p.
5. Хартия о сохранении цифрового наследия [Електрон. ресурс]. – Режим доступа : http://www.ifapcom.ru/files/Documents/digital_heritage_preserv.pdf. – Название с экрана.
6. Шанхай как родина китайского кино плохо заботится о сохранности киноплёнки [Електрон. ресурс]. – Режим доступа : http://www.news365.com.cn/sh_2044/shrd/201307/t20130705_1296151.html. – Название с экрана.
7. Cherchi Usai P. The Digital Future of Pre-Digital Film Collections / Paolo Cherchi Usai [Electronic resource] // Journal of Film Preservation. – 2013. – № 88 <http://www.fiafnet.org/uk/pdf/uk/fiaf68.pdf>. – Title from screen.
8. China Film Archive : [Electronic resource]. – Mode of access: www.cfa.gov.cn. – Title from screen.
9. Edmondson R. Audiovisual Archives : Philosophy and Principles. – Paris : UNESCO, 2004. – 73 p.
10. European Convention for the protection of the Audiovisual Heritage: [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/12/12-01/european-audiovisual-heritage.xml>. – Title from screen.
11. Farinelli G.L. Film Archives after Film / Gian Luca Farinelli: [Electronic resource] // Journal of Film Preservation. – 2013. – № 89 <http://www.fiafnet.org/pdf/JFP/jfp89.pdf>. – Title from screen.
12. Glossary of Film Technical Terms [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.fiafnet.org/commissions/TC%20docs/Glossary%20Technical%20Terms%20v1%204s.pdf>. – Title from screen.
13. Hong Kong Film Archive [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.lcsd.gov.hk/CE/CulturalService/HKFA/en_US/web/hkfa/aboutus/intro.html. – Title from screen.
14. Horwath A. Persistent and Mimicry: The Digital Era and Film Collection / Alexander Horwath [Electronic resource] // Journal of Film Preservation. – 2012. – № 86. – Mode of access : <http://www.fiafnet.org/pdf/JFP/jfp-86lr.pdf>. – Title from screen.
15. Meyer M.-P. Film Restoration using Digital Technologies / Mark-Paul Meye: [Electronic resource] // Journal of Film Preservation. – 1998. – № 57 <http://www.fiafnet.org/uk/pdf/uk/fiaf57.pdf>. – Title from screen.
16. Shanghai Film Archive [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.sfa.sh.cn/html/index.php?func=abou>. – Title from screen.
17. Sun Xianghui : China Film Archive [Electronic resource]. – Mode of access : www.easternkicks.com. – Title from screen.
18. Zhou Xiaoyan Спасая забытые сокровища [Електрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.gbtimes.com/zhizn/spasaya-zabytye-sokrovishcha>. – Название с экрана.

References

1. Iemeljanova, T. (2012). Problems of archive keeping of computer audiovisual documentation. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva*, 20, 161-165 [in Ukrainian].
2. Mykhailova, N. For fans of the old chinese movie. Retrieved from <http://ru.gbtimes.com/zhizn/lyubite-lyam-starogo-kitayskogo-kino> [in Russian].
3. Recommendations to the guard of the saving of the moving imagines from 27 October 1980 Retrieved from <http://www.docs.cntd.ru> [in Russian].
4. Instruction of the audiovisual and multimedia documents for library in other organisation. (2005). Bruce Royan, Monika Cremer et al for the IFLA Audiovisual and Multimedia Section; Translation by Kirill Kolosov. Hague, IFLA Headquarters [in English].
5. Chartia of reducion of digital heritance. Retrieved from http://www.ifapcom.ru/files/Documents/digital_heritage_preserv.pdf [in Russian].
6. Shanhai as an fatherland of Chinese movies badly takes care after reducion of the cinema line. Retrieved from http://www.news365.com.cn/sh_2044/shrd/201307/t20130705_1296151.html [in Russian].
7. Cherchi Usai P. (2013). The Digital Future of Pre-Digital Film Collections. *Journal of Film Preservation*, 88. Retrieved from <http://www.fiafnet.org/uk/pdf/uk/fiaf68.pdf> [in English].
8. China Film Archive. Retrieved from <http://www.cfa.gov.cn> [in English].
9. Edmondson R. (2004). *Audiovisual Archives : Philosophy and Principles*. Paris : UNESCO, [in English].
10. European Convention for the protection of the Audiovisual Heritage. Retrieved from <http://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/12/12-01/european-audiovisual-heritage.xml> [in English].
11. Farinelli, G. L. (2013). Film Archives after Film. *Journal of Film Preservation*, 89. Retrieved from <http://www.fiafnet.org/pdf/JFP/jfp89.pdf> [in English]. Retrieved from
12. Glossary of Film Technical Terms. Retrieved from <http://www.fiafnet.org/commissions/TC%20docs/Glossary%20Technical%20Terms%20v1%204s.pdf> [in English].
13. Hong Kong Film Archive. Retrieved from Retrieved from http://www.lcsd.gov.hk/CE/CulturalService/HKFA/en_US/web/hkfa/aboutus/intro.html [in English].
14. Horwath A. (2012). Persistent and Mimicry: The Digital Era and Film Collection. *Journal of Film Preservation*, 86. Retrieved from <http://www.fiafnet.org/pdf/JFP/jfp-86lr.pdf> [in English].
15. Meyer M.-P. (1998). Film Restoration using Digital Technologies. *Journal of Film Preservation*, 57. Retrieved from <http://www.fiafnet.org/uk/pdf/uk/fiaf57.pdf> [in English].
16. Shanghai Film Archive. Retrieved from <http://www.sfa.sh.cn/html/index.php?func=abou> [in English].
17. Sun Xianghui : China Film Archive. Retrieved from <http://www.easternkicks.com> [in English].
18. Zhou Xiaoyan Saving the forgotten treasures. Retrieved from <http://ru.gbtimes.com/zhizn/spasaya-zabytye-sokrovishcha> [in Russian].